

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) २.०
अंतर्गत राज्यातील नागरी स्थानिक
स्वराज्य संस्थांच्या आकांक्षी शौचालय
उभारणी करण्याबाबतच्या प्रस्तावांना
प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : स्वमअ-२०२३/प्र.क्र.९२(१)/नवि-३४
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग
३ रा मजला, मंत्रालय, मुंबई
दिनांक: ३१ ऑगस्ट, २०२३.

संदर्भ :-

१. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग क्र. स्वमअ-२०२२/प्र.क्र.७७/नवि-३४ दि. १५ जुलै, २०२२.
२. राज्यस्तरीय तांत्रिक समितीच्या दि. ०६.०४.२०२३ रोजीच्या ४ थ्या बैठकीचे इतिवृत्त.
३. राज्यस्तरीय तांत्रिक समितीच्या दि. १८.०५.२०२३ रोजीच्या ५ व्या बैठकीचे इतिवृत्त.
४. राज्य उच्चाधिकार समितीच्या दि. २५.०४.२०२३ रोजीच्या ४ थ्या बैठकीचे इतिवृत्त.
५. राज्य उच्चाधिकार समितीच्या दि. ०५.०७.२०२३ रोजीच्या ५ व्या बैठकीचे इतिवृत्त.

प्रस्तावना:

केंद्र शासनाच्या "स्वच्छ भारत अभियान (नागरी) २.०" च्या धर्तीवर राज्यामध्ये स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) २.० ची अंमलबजावणी संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये सुरु करण्यात आली आहे. या अभियानांतर्गत राज्यातील सर्व शहरे कचरामुक्त करण्याचे मुख्य उद्दिष्ट असून या अंतर्गत शहरातील सर्व प्रकारच्या घनकचऱ्याचे शास्त्रोक्त व्यवस्थापन व शाश्वत स्वच्छता आणि वापरलेल्या पाण्यावर प्रक्रिया करणे समाविष्ट आहे.

२. स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) २.० अंतर्गत राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या आकांक्षी शौचालय उभारणी करण्याबाबतच्या प्रस्तावांना मा. प्रधान सचिव (नवि-२), नगर विकास विभाग यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्यस्तरीय तांत्रिक समितीच्या दि. ०६.०४.२०२३ रोजीच्या ४ थ्या व दि. १८.०५.२०२३ रोजीच्या ५ व्या बैठकीत मान्यता मिळाली आहे. त्याचप्रमाणे सदर प्रस्तावांना मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्य उच्चाधिकार समितीच्या दि. २५.०४.२०२३ रोजीच्या ४ थ्या व दि. ०५.०७.२०२३ रोजीच्या ५ व्या बैठकीत मंजूरी देण्यात आलेली आहे. सदर प्रस्तावांना प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) २.० अंतर्गत राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या आकांक्षी शौचालय उभारणी करण्याबाबतच्या प्रस्तावांना राज्यस्तरीय तांत्रिक समितीच्या दि. ०६.०४.२०२३ रोजीच्या ४ थ्या व दि. १८.०५.२०२३ रोजीच्या ५ व्या तसेच मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्य उच्चाधिकार समितीच्या दि. २५.०४.२०२३ रोजीच्या ४ थ्या व दि. ०५.०७.२०२३ रोजीच्या ५ व्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून पुढील तक्त्यात नमूद

केल्यानुसार आकांक्षी शौचालय उभारणी करण्याबाबतच्या प्रस्तावांना परिच्छेद-२ मध्ये नमूद अटी व शर्तीच्या अधिन राहून प्रशासकीय मंजूरी देण्यात येत आहे.

आकांक्षी शौचालय उभारणी करण्याबाबतच्या प्रस्तावांचा तपशील

अ. क्र.	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव	मंजूर शौचालय सीट संख्या	मंजूर युरीनल संख्या	एकूण मंजूर किंमत (रु.)	केंद्र हिस्सा (रु.)	राज्य हिस्सा (रु.)	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था हिस्सा (रु.)
१	२	३	४	५	६	७	८
१	पुणे	१५०	४५	५,४४,३४,४३०	९७,३५,०००	१,३६,२९,०००	१,५५,७६,०००
२	चंद्रपूर	९१	६३	३,६०,६१,०००	८१,७२,७८०	९१,६३,४२०	७४,२९,८००
३	सिंदखेड राजा	१०	८	४९,७०,१००	१३,७८,०००	११,०२,४००	२,७५,६००
४	चिपळूण	८	२	३६,५९,११२	१०,३२,०००	८,२५,६००	२,०६,४००
५	पंढरपूर	१४	८	६०,५०,६६१	१८,७८,०००	१५,०२,४००	३,७५,६००
६	त्रिंबक	१२	६	४७,४४,३६४	१५,९६,०००	१४,३६,४००	१,५९,६००
७	पाचगणी	१६	१२	७९,६१,६२८	२१,९२,०००	१९,७२,८००	२,१९,२००
८	शेगांव	६०	२४	२,१५,९५,४१०	७८,८४,०००	६३,०७,२००	१५,७६,८००
९	राजापूर	११	४	३०,५६,०००	१४,३९,०००	१२,९५,१००	१,४३,९००
१०	श्रीवर्धन	१२	३	३५,०४,०३१	१५,४८,०००	१३,९३,२००	१,५४,८००
११	भगुर	२८	५	१,२०,५२,७७८	३५,८०,०००	३२,२२,०००	३,५८,०००
१२	देऊळगाव राजा	२०	१६	८८,६४,६००	२७,५६,०००	२४,८०,४००	२,७५,६००
१३	परळी	१८	३०	५४,६०,०००	२७,३०,०००	२१,८४,०००	५,४६,०००
१४	वेंगुर्ला	८	०	१९,९८,४४८	१०,००,०००	९,००,०००	९८,४४८

अ. क्र. र.	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव	मंजूर शौचाल य सीट संख्या	मंजूर युरीन ल संख्या	एकूण मंजूर किंमत (रु.)	केंद्र हिस्सा (रु.)	राज्य हिस्सा (रु.)	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था हिस्सा (रु.)
१	२	३	४	५	६	७	८
१५	रामटेक	१०	३	२५,७५,५९५	१२,९८,०००	११,६८,२००	१,०९,३९५
१६	इगतपुरी	३२	१२	८२,६७,३९३	४१,९२,०००	३७,७२,८००	३,०२,५९३
१७	सावंतवाडी	८	०	१९,००,०२३	१०,००,०००	९,००,०००	२३
१८	लोणावळा	१०	०	५१,४७,९६५	१२,५०,०००	१०,००,०००	२,५०,०००
१९	लोणार	१०	८	५१,३१,५३०	१३,७८,०००	१२,४०,२००	१,३७,८००
२०	सोलापूर	१००	४०	४,३६,१२,४००	८६,७२,४००	९७,२३,६००	७८,८४,०००
२१	अलिबाग	१४	५	४९,९९,८१५	१८,३०,०००	१६,४७,०००	१,८३,०००
२२	महाड	१७	७	४५,१२,४६६	२२,३७,०००	२०,१३,३००	२,२३,७००
२३	माणगाव	८	४	२३,३९,५९३	१०,६४,०००	९,५७,६००	१,०६,४००
२४	तुळजापूर	२०	८	६३,०६,०००	२६,२८,०००	२३,६५,२००	२,६२,८००
२५	पन्हाळा	१६	८	५२,६२,७५७	२१,२८,०००	१९,१५,२००	२,१२,८००
२६	भामरागड	८	०	१९,९८,७५३	१०,००,०००	९,००,०००	९८,७५३
२७	सातारा	३१	१८	१,००,९५,७४८	२७,४७,५८०	४३,२९,५२०	१२,४८,९००
२८	वाई	२१	५	८२,८१,९५६	२७,०५,०००	२४,३४,५००	२,७०,५००
२९	चिखलदरा	१८	८	६०,००,०००	२३,७८,०००	२१,४०,२००	२,३७,८००
३०	माहुर	१०	०	४२,९५,०००	१२,५०,०००	११,२५,०००	१,२५,०००

अ. क्र.	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव	मंजूर शौचालय सीट संख्या	मंजूर युरीनल संख्या	एकूण मंजूर किंमत (रु.)	केंद्र हिस्सा (रु.)	राज्य हिस्सा (रु.)	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था हिस्सा (रु.)
१	२	३	४	५	६	७	८
३१	छत्रपती संभाजीनगर	१२०	३४	५,०३,२९,९२५	७७,७२,०००	१,३९,८९,६००	९३,२६,४००
३२	अंबाजोगाई	११	८	३१,७८,०२२	१५,०३,०००	१२,०२,४००	३,००,६००
३३	कुरुंदवाड	१६	६	४२,४०,४९५	२०,९६,०००	१८,८६,४००	२,०९,६००
३४	कल्याण-डोंबिवली	७२	३६	४,४०,६८,१२८	४७,८८,०००	८६,१८,४००	५७,४५,६००
३५	खोपोली	११	४	६४,७०,०१६	१४,३९,०००	११,५१,२००	२,८७,८००
३६	नेवासा	१०	०	२५,६८,९८४	१२,५०,०००	११,२५,०००	१,२५,०००
३७	अक्कलकोट	१६	४	४१,२०,२२७	२०,६४,०००	१६,५१,२००	४,०५,०२७
३८	जेजुरी	२१	५	८२,९२,९२९	२७,०५,०००	२४,३४,५००	२,७०,५००
	एकूण	१,०६८	४४९	४१,८४,०८,२०२	१०,८२,९५,७६०	११,७१,०४,९४०	५,५७,१९,६५९

२. उपरोक्त नमूद आकांक्षी शौचालय उभारणी करण्याबाबत अटी व शर्ती:

- २.१) सदर प्रकल्पांसाठी कार्यान्वयीन यंत्रणा संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था राहिल.
- २.२) उपरोक्त मंजूर प्रकल्पाचे काम तात्काळ ई- निविदा प्रक्रिया राबवून करावे.
- २.३) ई-निविदा प्रक्रिया राबविताना सर्व प्रचलित नियमांचे पालन करणे संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेस बंधनकारक असेल तसेच यासाठी केंद्र शासनाकडून नमुना निविदा प्रक्रिया व कार्यपद्धती विहित करण्यात आली असेल तर त्याचा अवलंब करणे बंधनकारक राहिल.
- २.४) सदर प्रकल्पांतर्गत कामावर करण्यात येणाऱ्या खर्चामुळे आदर्श आचार संहितेचा भंग होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.

- २.५) सदर प्रकल्पांतर्गतची कामे सुरु करण्यापूर्वीच्या स्थितीचे चित्र व काम पूर्ण झाल्यानंतरची कामाची चित्रे कार्यान्वयीन यंत्रणेने अभिलेखात जपून ठेवावीत.
- २.६) आकांक्षी शौचालयाचे बांधकाम हे नाविन्यपूर्ण संकल्पनेवर आधारीत असावे. सदर बांधकाम करताना केंद्र शासनाच्या स्वच्छ भारत अभियान (नागरी) २.० च्या मार्गदर्शक सूचनांमधील प्रकरण क्र. ५, परिच्छेद क्र. ५.२.३ व परिशिष्ट क्र. ९ मधील मार्गदर्शक सूचनांचे पालन करण्यात यावे.
- २.७) मंजूर आकांक्षी शौचालयाचे संपूर्ण बांधकाम तसेच त्यास वापरात आणण्याची कार्यवाही मंजूरी दिनांकापासून ०९ महिन्यांत पूर्ण करण्यात यावी. तसेच याबाबतचा तपशील स्वच्छतम पोर्टलवर भरण्याची कार्यवाही करावी.
- २.८) आकांक्षी शौचालयाचा देखभाल व दुरुस्तीचा खर्च हा या शौचालयापासून मिळणाऱ्या उत्पन्नातून भागविण्यात यावा. शौचालयापासून उत्पन्न मिळविण्याच्या दृष्टीने उपयोगकर्ता शुल्क आकारणीसह अन्य नाविन्यपूर्ण संकल्पनांचा अवलंब करण्यात यावा, जसे शौचालयाच्या भिंतीवर जाहिराती (डिजीटल/होर्डिंग /रंगीत) प्रसिद्ध करणे, ई-वाहनांसाठी चार्जिंग पॉईंटची सुविधा उपलब्ध करून देणे, व्यावसायिक आस्थापना (दुकान, A.T.M., चहा/कॉफी शॉप इ.), व्यावसायिक क्लब, क्लासेस, इनडोअर गेम्स, इंटरनेट कॅफे, व्यायामशाळा, वाचनालय, इत्यादी सुविधा निर्माण करून भाडेत्त्वावर वापरण्यास देणे.

३.निधी वितरण:-

- ३.१) सदर प्रकल्पाकरीता केंद्र, राज्य व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा हिस्सा परिच्छेद-२ मधील तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे राहिल. केंद्र, राज्य व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था हिस्सा वगळून अधिकची रक्कम संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने त्यांच्या स्वनिधीतून भरावी. मंजूर प्रकल्प किंमतीमध्ये कोणत्याही कारणास्तव वाढ झाल्यास त्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेची राहिल. यासाठी कोणतेही वाढीव अनुदान उपलब्ध करून दिले जाणार नाही.
- ३.२) ई- निविदा अंती खर्च प्रकल्प खर्चापेक्षा कमी असल्यास सदरची रक्कम शासनास जमा करण्यात यावी.
- ३.३) सदर प्रकल्पातील राज्य शासनाच्या हिश्याचा निधी केंद्र शासनामार्फत प्राप्त होणाऱ्या निधीच्या प्रमाणात उपलब्ध करून देण्यात येईल.
- ३.४) सदर प्रकल्पासाठी वितरीत केलेला निधी त्याच प्रकल्पासाठी वापरणे बंधनकारक असून त्याचा वापर इतर प्रयोजनार्थ केल्यास सदर बाब ही गंभीर वित्तिय अनियमितता समजण्यात येईल.
- ३.५) प्रकल्पाच्या एकत्रित खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र केंद्र शासनाने विहित केलेल्या प्रपत्रात सादर करणे संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेवर बंधनकारक राहिल.
- ३.६) सदर प्रकल्पासाठी उपलब्ध करून दिलेल्या केंद्र व राज्य शासनाच्या हिश्याच्या प्रथम हप्त्याच्या निधीचे विहित नमुन्यातील ७५% खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र ३०% भौतिक प्रगतीसह सादर केल्यानंतर द्वितीय हप्ता केंद्र शासनाकडून निधी उपलब्धतेनुसार वितरीत करण्यात येईल.
- ३.७) सदर प्रकल्पाचे काम अन्य कोणत्याही योजनेतून अथवा स्वउत्पन्नातून होत नाहीत यांची खातरजमा संबंधित कार्यान्वयीन यंत्रणेने करावी. कोणत्याही परिस्थितीत कामांची द्विरुक्ती होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२३०८३११७०६४३२३२५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अनिरुद्ध जेवळीकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) विभागीय आयुक्त, सर्व.
- ५) जिल्हाधिकारी, सर्व.
- ६) आयुक्त, महानगरपालिका (संबंधीत).
- ७) राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) संचालनालय, मुंबई.
- ८) सह आयुक्त, नगरपरिषद प्रशासन, विभागीय आयुक्त कार्यालय /जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व).
- ९) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद / नगरपंचायत (संबंधित).
- १०) निवडनस्ती, नवि-३४.